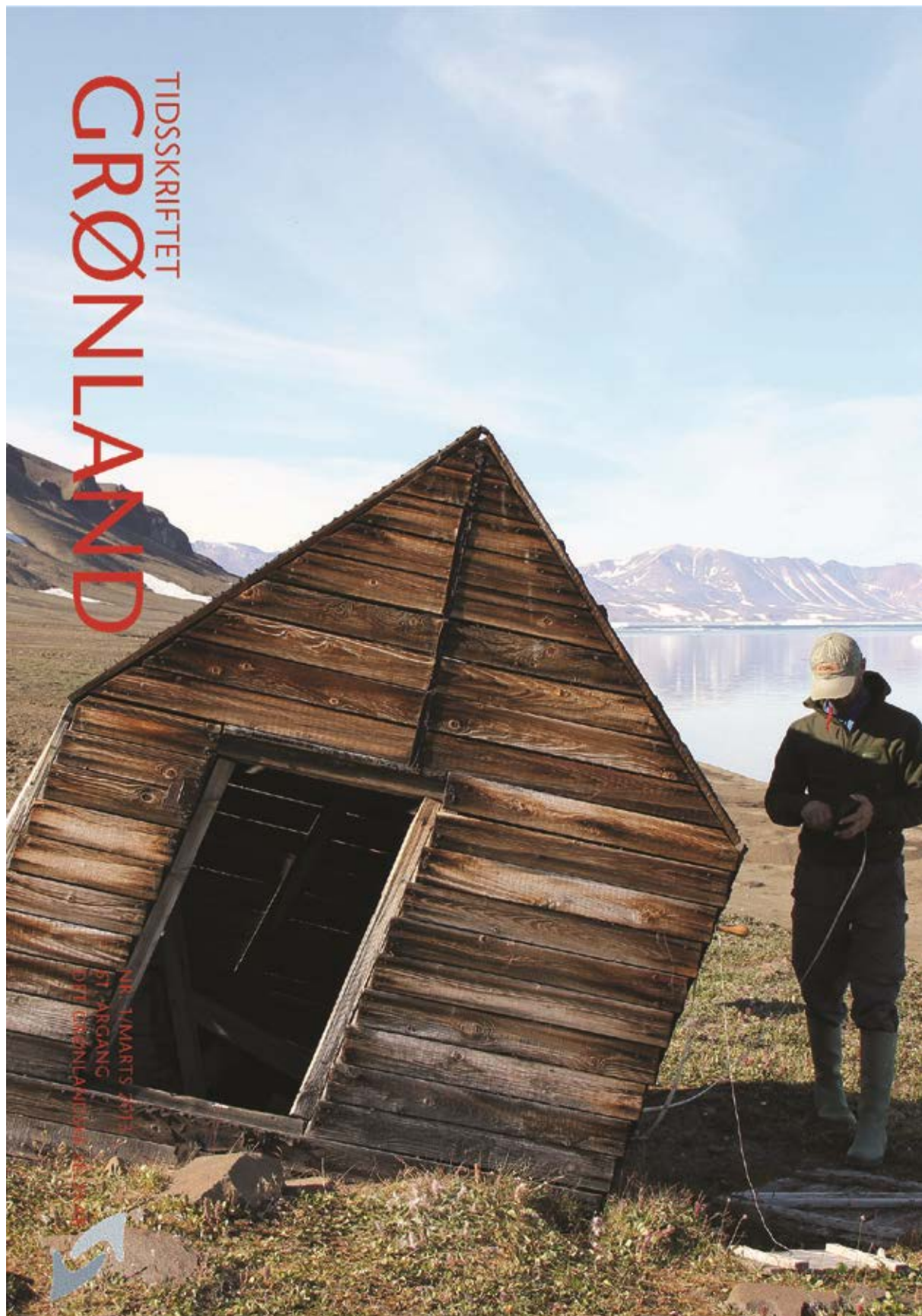

TIDSSKRIFTET GRØNLAND

NR. 1/MARTS 2013
ET ÅRGANG
DET GRØNLANDSKE Sprog

AF INGE BISGAARD OG SØREN VADSTRUP

Rejsen til landet på den anden side - Tunup Avannaarsuanut angalaneq

Grønland er en ø – en stor ø, og derfor er det naturligt, at denne ø omfatter én nation. Det gælder imidlertid langt fra alle store øer i verden, og at det er endt sådan for Grønlands vedkommende var rent faktisk også lidt usikkert i nogen tid. Denne usikkerhed skyldtes Nordøstgrønland, der i lange perioder i midten og slutningen af 1800-tallet og i begyndelsen af 1900-tallet var helt ubeboet, og derfor blev betragtet som 'ikke nogens land'.

Historien om hvorfor og hvordan Grønland som nation kom til at omfatte hele øen Grønland, et faktum, der først blev endeligt afklaret så sent som i 1933, er derfor en vigtig del af Grønlands samlede historie. Ligesom det rent faktisk også er en del af Danmarks historie og den dansk-grønlandske historie.

Det moderne Grønland har primært haft

RESUMÉ

Grønlands Nationalmuseum har i samarbejde med Nordøstgrønlandsk Kompagni Nanok og arkitekt Søren Vadstrup rekognosceret og registreret 18 hytter og stationer i Nordøstgrønland sommeren 2012. I løbet af tre uger blev der tilbagelagt ca. 1.800 km, og holdet nåede at registrere 18 hytter, hvoraf 12 hytter er fra liste A, det vil sige såkaldte hytter og stationer med særlig kulturhistorisk værdi. De øvrige hytter og stationer er liste B, C og D.

Søren Vadstrup er uddannet restaureringsarkitekt fra Kunstakademiets Arkitektskole i København. I årene 1976 - 1996 rejste Søren Vadstrup rundt i hele Grønland og målte ældre bygninger op for det daværende Grønlands Landsmuseum og for Nationalmuseets Grønlandssekretariat. Han har herunder også stået for restaureringen af en række ældre huse, bl.a. Nationalmuseet i Nuuk og lokalmuseerne i Sisimiut, Ilulissat og Nanortalik. Søren Vadstrup er i dag forskningslektor på Kunstakademiets Arkitektskole.

Inge Bisgaard (f.1958), er cand. arch. og arbejder for Grønlands Nationalmuseum & Arkiv på nedsat tid og er i øjeblikket i gang med en systematisk gennemgang af alle fredede bygninger i hele landet. Foruden sit arbejde med de kulturhistoriske bygninger har Inge Bisgaard sin egen tegnestue, hvor hun løser en bred vifte af forskellige arkitektfaglige opgaver.

Varvhytten i Blomsterbugten på Ymer Ø. I baggrunden ses bjerget 'Teufelschloss'. Netop dette sted besøges hvert år af krydstogtskibe. Akvarel af Søren Vadstrup.

fokus på de beboede steder på øen. Men i 2006 nedsatte Hjemmestyret en arbejdsgruppe, der udarbejdede en klassificering af hytter og stationer i det ubeboede Nordøstgrønland. Der blev udpeget omkring 30 lokaliteter i kategori A, bestående af hytter og stationer eller områder med særlig kulturhistorisk værdi og interesse som kulturminde.

Der er især tre væsentlige aspekter at fremhæve:

1. Grønland som nation ville ikke have omfattet hele den grønlandske ø i dag, hvis ikke de historiske begivenheder i Nordøstgrønland var forløbet som de gjorde. Det er i sidste ende takket være den lille personkreds omkring den daværende danske statsminister Thorvald Stauning, direktøren for Grønlands Styrelse J. Daugaard-Jensen og geologen Lauge Koch, som gjorde en afgørende indsats for, at Grønland forblev en ø under et samlet styre. Disse historiske begivenheder har derfor stor betydning for Grønland

som samlet nation.

2. Der ligger en række fysiske levn i form af husruiner, stående hytter og meget andet i Nordøstgrønland, der den dag i dag er med til at fortælle denne historie på en meget tydelig og levende måde og som bør sikres for eftertiden.

3. De ændrede klimaforhold i Arktis bevirker, at der i dag, her hvor der før var masser af is og kulde, og hvor ekspeditionsfolk måtte overvintre i flere år på grund af de meget uvejsomme forhold, nu kan sejle fragtskibe, krydstogtskibe og ekspeditionsfartøjer m.m. op langs Nordøstgrønlands kyster i hele sommerhalvåret. Derfor er det vigtigt, at Grønland (og Danmark) fortsat er fysisk til stede i området. Med den nye tilgang til kulturminderne er der opstået et behov for at knytte klausulerede bestemmelser for ophold i området. Dette vil sikre, at turisttilstedeværelsen ikke øver vold på de historiske spor eller på naturen, men at

turisterne tværtimod får formidlet landets historie og natur i en grønlandsk sammenhæng.

Denne artikel omhandler en rejse til Nordøstgrønland i 2012, der gik ud på at undersøge og kortlægge de fysiske og kulturhistoriske spor i landet efter de menneskelige aktiviteter, primært efter 1900.

Historien kort

Vi ved fra arkæologien, at de første mennesker indvandrede til Grønland ca. 2500 f.Kr., og fra omkring 1200 e. Kr. indvandrede Thulekulturen. Denne kultur havde sin oprindelse ved Beringstrædet i Alaska og Nordøstsibirien og udgør det eskimoiske ophav til nutidens grønlandere. I den almindelige opdagelsestrang i 1800-tallet for at få kortlagt og beskrevet hele verden, især fra de europæiske stormagters side, var den engelske kaptajn Edward Sabine i Nordøstgrønland i 1823, hvor han den 18. august så en inuit-bosættelse befolket af 12 mennesker. For at prale lidt demonstrerede de engelske søfolk et forlader-gevær og skød en sæl med dette. Den næste dag var inuitterne forsvundet – og det er rent faktisk den sidste efterretning, der findes om den oprindelige befolkning i Nordøstgrønland.

I begyndelsen af 1900-tallet var kapløbet mellem bl.a. USA, Norge og England om at nå såvel Nordpolen som Sydpolen i fuld gang. Det medførte, at amerikaneren R. E. Peary sammen med fire polareskimoer (Oodaaq, Iggiannnguaq, Silluk og Ukkujaq) og afroamerikaneren Matthew Henson som de første mennesker kunne stå på den geografiske nordpol i april 1909. Peary var ikke i Nordøstgrønland, men havde Nordgrønland og Thule som base. En konkurrerende ekspedition, Baldwin-Ziegler Ekspeditionen, byggede i 1901 fire overvintrings- og depothytter i Nordøstgrønland, der i dag er de ældste stående bygninger i området.

Danskeren Mylius Eriksen forsvandt i 1907 fra sin stort anlagte 'Danmark-Ekspedi-

tion' i Nordøstgrønland og blev aldrig fundet. Dette medførte forskellige ekspeditioner i årene efter, der forsøgte at klarlægge hans og hans to rejsefællers færden og skæbne. Disse nærmest 'vovehals-ekspeditioner' har efterladt en række overvintrings- og depothuse i Nordøstgrønland, der stadig findes. Det mest berømte hus er bygget af vragele fra skibet Alabama, hvor polarforskeren Einar Mikkelsen og hans rejsekammerat Iver Iversen i 1910-12 måtte overvintre i to strenge vintre, fordi deres eget atlantgående skib var skruet ned af den kraftige is – og fordi undsætningsfartøjer heller ikke kunne nå frem på grund af is og kulde.

Herefter var der nogenlunde fred og ro i området indtil 1920'erne, hvor 15-20 danske og norske pelsjægere, organiseret i danske og norske fangstkompagnier, bosatte sig på kysten i små hytter og huse. De kom for at leve af landet via fangst og salg af de smukke, eftertragtede og kostbare kridhvide pelse fra polarræve, harer, hermeliner og isbjørne. Disse blev fortrinsvis fanget med fælder. Denne aktivitet ophørte i 1950'erne. Men disse aktiviteter gav anledning til et veritabelt 'slagsmål' om Nordøstgrønland mellem Norge og Danmark. I 1905 var Norge blevet selvstændigt, og dette medførte en vis national rejsning i landet, der bl.a. gav sig udtryk i at forsøge at genindtage tidligere tabt norsk land. Efter at dette var lykkedes med Svalbard, kastede nordmændene deres øjne på Grønland. For da nordboerne i 1000-tallet, med islændingen Erik den Røde i spidsen, bosatte sig i Sydvestgrønland, var Island norsk skatteland og dermed også Grønland. Ved freden i Kiel i 1814, hvor Danmark afstod Norge til Sverige, blev Island, Færøerne og Grønland undtaget, og vedblev derfor at være dansk. Men fordi Nordøstgrønland siden da havde været helt øde og ubeboet, havde det hele tiden været en slags 'ingenmandsland', hævdedes det fra norsk side. Og fordi Norge i mange år havde haft store erhvervsinteresser i området gen-

Ørnereden på Ella Ø. Akvarel af Søren Vadstrup.

nem hvalfangst fra skibe, og siden 1920'erne også havde haft fangstfolk permanent boende i landet, 'annekterede' den norske stat i 1931 Nordøstgrønland under navnet 'Eirik Raudes Land'. På trods af at Erik den Røde aldrig havde sat sine ben i dette område. Danmarks svar var at indklage Norge for den Internationale Domstol i Haag. I 1933 afgjorde domstolen efter en længere procedure fra begge landes side, at Norges inddragelse af dele af Østgrønland var ulovlig og ugyldig. Hele øen Grønland var nu uigendriveligt et udelt hele.

Men inden domstolen i Haag nåede hertil, var der sket en meget stor satsning på den strategiske front fra dansk side, der skulle understrege at hele Grønland, herunder Nordøstgrønland, ubestridt havde været styret og udforsket fra Danmark siden 1814. Især tre mænd var meget aktive i dette, og hvem vi rent faktisk for en stor del kan takke for at det lykkedes. Som tidligere

nævnt var det den danske statsminister Thorvald Stauning, direktøren for Grønlands Styrelse J. Daugaard-Jensen og geologen Lauge Koch – med den sidste som den drivende kraft og de to andre som hans støtter. Man indså hurtigt, at det svage punkt for Danmark var, at der ikke boede nogle 'officielle' danskere i området. Pelsjægerne talte ikke rigtigt med, åbenbart, de var jo nærmest 'lovløse'. Derfor fik Lauge Koch, finansieret af den danske stat og Carlsbergfondet, etableret fem videnskabelige stationer i Nordøstgrønland i årene 1931-32, hvoraf de to var permanent beboet hele året med 12 anerkendte videnskabsfolk. Selv kom Lauge Koch op med grønlandsskibet 'Gustav Holm' og overvågede alting nøje, bl.a. fra ekspeditionshuset på Ella Ø, der vistnok af samme grund blev kaldt 'Ørnereden'.

På den korte tid blev der foretaget en lang række videnskabelige undersøgelser af over 50 danske og internationale viden-

skabsfolk – geologer, biologer, zoologer og arkæologer m.fl. Der blev herudover forsket videre derhjemme og publiceret i videnskabelige bøger på rekordtid. En imponerende bedrift, der – sammen med de meget fine udtalelser fra det sydgrønlandske og nordgrønlandske Landsråd – havde meget stor indflydelse på, at dommerstemmerne i Haag blev så klare som 12-2 og fx ikke 7-7 eller 9-5 – eller at Danmark ligefrem tabte sagen.

I 1974 oprettede Grønlands Landsstyre 'Nationalparken for Nord- og Østgrønland', der er verdens største naturreservat med et areal på 972.000 km². Bortset fra et lille, løbende udskiftet mandskab på fire vejrstationer, samt militær tilstedeværelse i form af Slædepatruljen Sirius, er området ubeboet og totalt mennesketomt. Dog besøges det hver sommer af et antal geologiske og biologiske videnskabelige ekspeditioner bl.a. på forskningsstationen Zackenberg nær Daneborg. Kun på tre steder i området findes der landingsbaner til større fly. Spredt rundt om i nationalparken findes der dog landingsmuligheder for små propelfly.

Nationalparken rummer enorme, helt uberørte naturområder. Flere lokaliteter på den 2.000 km lange kyst er vigtige yngleområder for isbjørn og hvalros. Parken rummer desuden bestande af moskusokse, lemming, hermelin, polarræv, ulv og snehare foruden en rig fauna af havfugle, gæs, rype, sneugle og jagtfalk. Parkens fredningsbestemmelser er uhyre strenge. Ved bjergbestigning, kajaktur og andre sportslige ekspeditioner skal der lægges en større garantisum til eventuelle redningsaktioner.

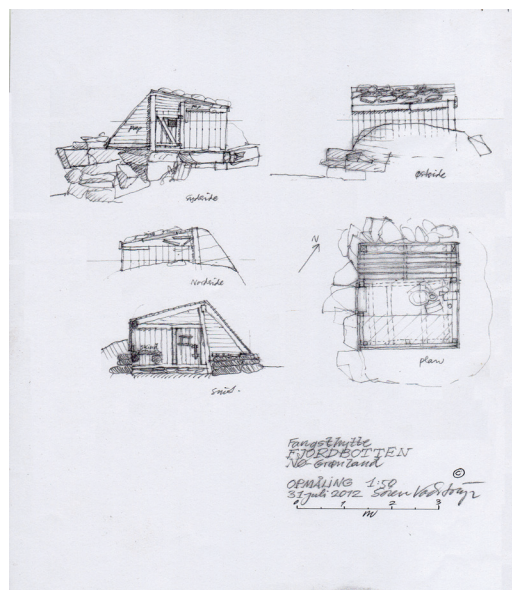
Hytter, huse og stationer i Nordøstgrønland

De hytter, huse og stationer, der findes den dag i dag i Nordøstgrønland, repræsenterer hele denne meget særlige historie, der kan inddeles i fem forskellige faser, der også repræsenterer fem forskellige bygningstyper:

- Ekspeditionshuse (overvintrings- og depothuse)
- Norske fangsthuse (hytter og rejsehuse)
- Danske fangsthuse (hytter og rejsehuse)
- Videnskabelige stationer og rejsehuse
- Huse og hytter fra 2. Verdenskrig

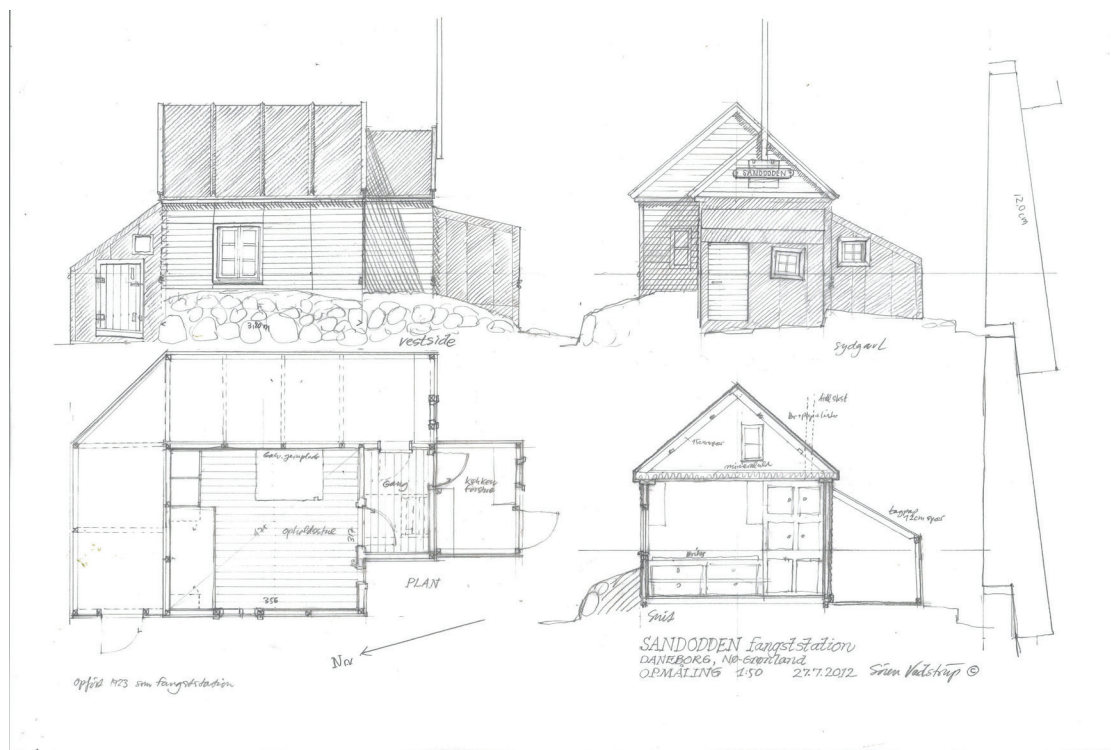
De ældste ekspeditionshuse

De repræsenterer dels relativt robuste huse, opført af præfabrikerede elementer af træ,

Fjordbotten, norsk fangsthytte opf. 1932.
Bræddebeklædt bindingsværk med bræddetag.

så de kunne rejses hurtigt, inden forsynings-skibet afsejlede igen. Fx Bass Rock og Kap Philip Broke, 1901 (USA), 'Villaen' i Danmarkshavn, 1907 (DK), 'Alabama-hytten', 1910 (DK). Den sidste er dog bygget af vragsdele fra skibet Alabama, der blev skruet ned af isen. Især de ottekantede huse på Bass Rock og Kap Philip Broke er meget specielle med deres skrå vægge, samlet af ens rhombeformede bræddeflager og med spidse tage, samlet af otte ens trekantede flager. De ligner nærmest månelandingskapsler fra 1960'erne.

Sandodden, dansk fangststation opført 1923. Vandrette brædder på klink og 45 graders paptag. Opmåling 22. juli 2012, Søren Vadstrup.

De norske fangsthuse

Disse hytter repræsenterer flere forskellige bygningstyper fra halvt nedgravede stenhuse (1908), over laftede (tømmerstokke med korslagte hjørner) tømmerhuse til simple bræddehuse eller ligefrem gamle både, vendt på hovedet, fra perioden 1922 - 1932. Efter Haag dommen tog de norske pelsjægere ikke hjem, og mange blev i landet med de danske myndigheders billigelse, men der blev kun bygget få hytter sidenhen.

De danske fangsthuse

Blev fra 1929 organiseret af Fangstkompaniet Nanok, og daterer sig fra perioden 1923 - 1940. Igen med en kort opblomstring efter 2. Verdenskrig 1948 - 1951. De danske fangsthytter er relativt ens bygget i brædderbeklædt bindingsværk, vandrette brædder

på klink eller lodrette brædder med 30-45 graders paptag.

De danske videnskabelige stationer og rejsehuse Stammer primært fra Lauge Kochs 3-års ekspedition fra 1931-33. De blev opført som to ens hovedstationer, 'Eskimonæs' på Clave-ring Ø og 'Ørnereden' på Ella Ø, bestående af ret store og rummelige bygninger med plads til otte overvintrende personer med hver sit kammer omkring et stort midterrum. Hertil kommer tre mindre næsten ens rejsehuse, der ikke er beregnet til overvintring, men dog sagtens er i stand til at huse dette. Alle fem bygninger er tegnet af den danske arkitekt Helge Bojsen Møller, der var en slags fast arkitekt for Grønlands Styrelse i årene 1915 - 39. De er opført af bræddebeklædt bindingsværk herpå beklædt udvendigt med store plader af det dengang helt

nye, avancerede materiale oliehardt maso- nit. Indvendigt er husene isoleret med to cm tykke cellotex-plader. Disse huse var derfor uhørt tætte af grønlandske bygninger at være.

Vejrstationer m.m. fra 2. Verdenskrig

Da man fra Nordøstgrønland via vejrobservationer med bl.a. vejrballer har mulighed for at forudsige vejret i Europa, var dette en af baggrundene for at etablere en norsk vejr- og radiostation i Myggbukta i 1922. Herfra kunne man rapportere om det vejr, der ville nå Europa cirka en uge senere. Allerede i begyndelsen af 2. Verdenskrig fik den tyske værnemagt den idé at etablere en yderst hemmelig vejrstation i Nordøstgrønland, hvorfra man bl.a. kunne planlægge 'blitzen' over London og andre bombetogter. Engelske marinesoldater ødelagde med vilje radiostationen i Myggbukta i 1940, men i 1942 lykkedes det tyskerne at bygge en vejrstation ved Hansa Bugt på Sabine Ø. Men anlægget blev opdaget i 1943 af en slædepatrulje fra det nærliggende Eskimonæs. Desværre opdagede tyskerne dette og afbrændte Eskimonæs-stationen, men kun kort før amerikanske flyvere bombede og destruerede Hansa Bugt- anlægget. Dette og 'Eskimonæs' er derfor kun afbrændte ruiner i dag, men er interessante alligevel, da alle jerndelev er bevaret på deres oprindelige plads.

Tæt på 'Eskimonæs', i den såkaldte Dødemandsbugt, opførtes med støtte fra den amerikanske Coast Guard i 1943 en bygning til den nyoprettede Nord-Øst-Grønlandske Slædepatrulje, en forløber for Slædepatruljen Sirius. Herfra kunne der også foretages vejrobservationer og andre observationer. Huset er bygget af præfabrikerede træelementer og har et 10 graders paptag. Huset blev forladt allerede i 1944, hvor slædepatruljen flyttede til en ny base ved Sandodden og Daneborg. I dag er huset i Dødemandsbugten i stærk forfald.

I 1945 etablerede Danmark en vejrstation ved Daneborg, lige ved siden af fangststationen 'Sandodden'. Denne blev udvidet og udbygget i 1947, men lukkede igen i 1975.

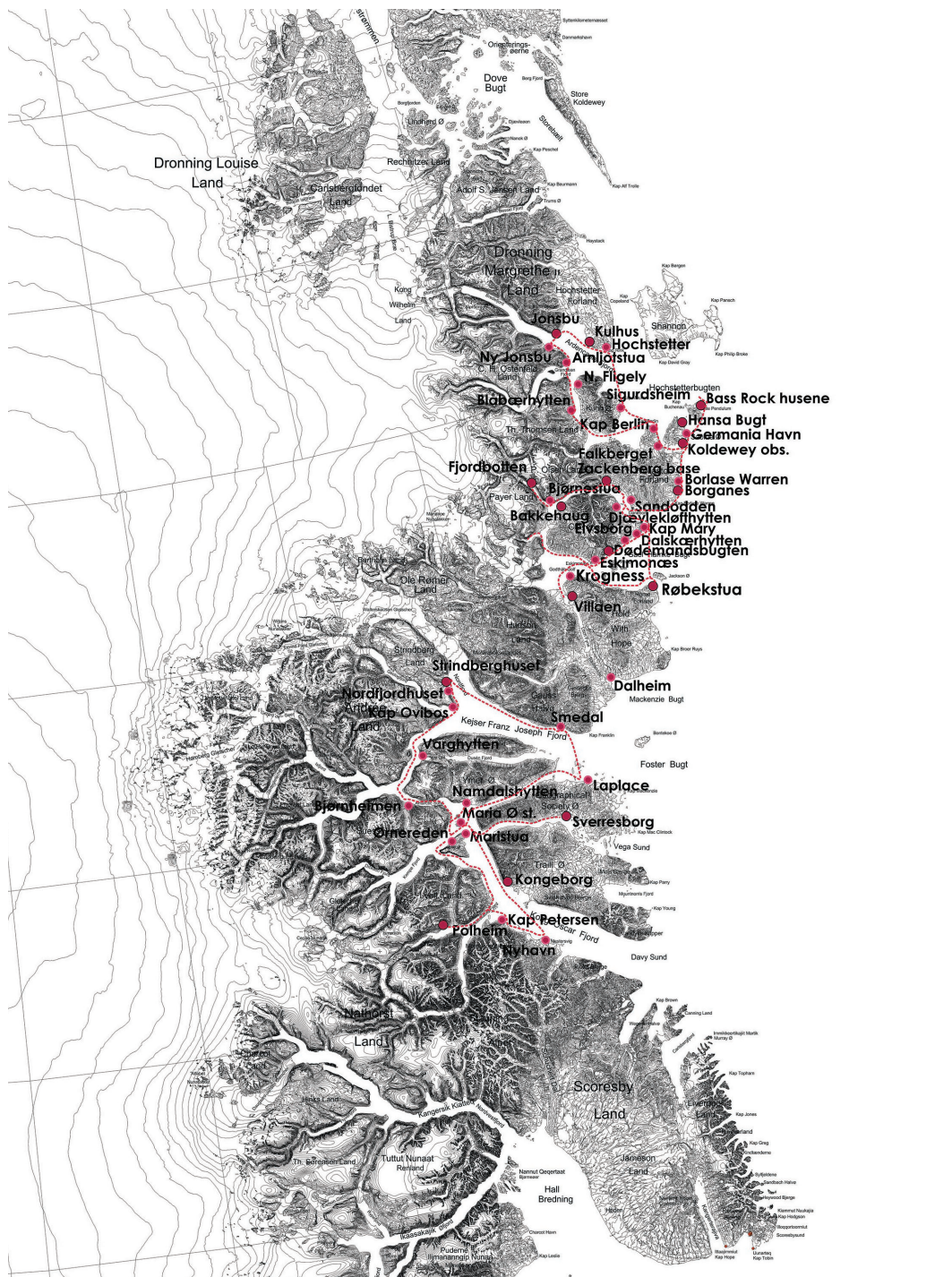
Opgaven

Både fordi disse små hytter er en del af Grønlands – og Danmarks – historie, og fordi de nu er frit tilgængelige for turistbesøg, har Grønlands Nationalmuseum ønsket at få et overblik over, hvad der findes af særligt historiske hytter og huse i Nationalparkens område og disses bevaringsmæssige tilstand – ud fra en prioriteret liste over de mest værdifulde med forslag til en mulig fremtidig opretholdelse af disse på forskellige niveauer.

Det var denne opgave et lille firemandshold fik i tre uger i sommeren 2012. Holdet bestod af de to erfarne rejseekspediter i Arktis Peter Schmidt Mikkelsen og Thomas Hauerberg Hansen – begge tidligere medlemmer af Slædepatruljen Sirius og nu 'Nanok-folk' – samt arkitekt Inge Bisgaard fra Grønlands Nationalmuseum i Nuuk og arkitekt Søren Vadstrup fra Kunstakademiets Arkitektskole i København.

Under denne lille 'ekspedition' i juli og august måned, hvor der bl.a. blev tilbagelagt ca. 1.800 km i små meget levende gummibåde med påhængsmotor, mellem isflager og isfjelde og for det meste i godt vejr, opmålte vi 15 udvalgte hytter af forskellig størrelse. Yderligere 25 blev besøgt og fotoregistreret. Kun to-tre hytter på kysten måtte vi opgive at besøge på grund af vejret og issituationen.

Da der hverken er elektrisk strøm, internet eller lignende i området, og da de medbragte solcelleoplader ikke havde nok effekt til at drive større udstyr, foregik opmålingsarbejdet på traditionel vis med tomme stok, målebånd og vandslange (en gennemsigtig plastikslinge med vand i, der, via forbundne kar, kan nivellere et vandret plan ud på fx en bygning) samt blyant på papir.

Kort over rejseruter og de besøgte ekspeditions- og fangsthytter m.m. i Nordøstgrønland i sommeren 2012 ved Peter Schmidt Mikkelsen, Thomas Hauerberg Hansen, Inge Bisgaard og Søren Vadstrup. Kort: Inge Bisgaard.

Opmåling af den norske fangsthytte 'Kongeborgen' – med bjerget Kongeborgen i baggrunden. Satellit-opmåling af taget ved Inge Bisgaard og traditionel opmåling med papir, blyant, vandslange, målebånd og tommestok af Thomas Haurberg Hansen og Søren Vadstrup. Foto: Peter Schmidt Mikkelsen.

Det gør et fantastisk indtryk at læse disse inskriptioner fra oktober 1939 og flere andre på 'Fjordbottens' indvendige brædder – skrevet af den legendariske isbjørnejæger og fangstmand, nordmanden Henry Rudi, der jævnligt brugte hytten i de fem krigsår 1939-43. Men det er knapt så sjovt at læse, at turist NN fra Solrød har været her i 2010. Hvordan vi undgår dette er et spørgsmål. Det er klart, at disse originale brædder med gamle inskriptioner ikke må skiftes ud, lige meget næsten hvor dårlige de er. Men også udvendigt rummer de lige så meget kulturhistorie, patina, ældning og skønhed. Heldigvis kan man se, at de er i fin teknisk stand her efter mere end 80 år. Foto: Inge Bisgaard.

Inge Bisgaard fastlagde dog GPS-positioner ved hjælp af solcelledrevet GPS-udstyr og foretog derudover registreringer af de mange løse genstande på stederne.

Stort set alle disse gamle huse og hytter er bygget af træ, nogle endda af drivtømmer fundet i området. Men træ har det jo med at rådne eller forvitre af vejr og vind, hvis det ikke vedligeholdes. Fordi Danmark siden 1950 har haft en årlig afpatruljering af kysten gennem Slædepatruljen Sirius, har en del af husene og hytterne været sporadisk brugte til overnatning og er derigennem også løbende vedligeholdt.

Derudover har 'gamle' Sirius-folk og andre 'Østkystentusiaster' allerede i 1991 dannet en privat organisation med det ligeledes 'gamle' navn Nanok, der hver sommer tager op i to-tre hold og vedligeholder hytterne efter en prioriteret liste. Dette sker i samarbejde med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Trods det uhyre barske klima og ydermere tydelige skader fra isbjørne og moskusokser er hytterne generelt i god stand. Størrelsesmæssigt og i klassisk arkitektonisk forstand adskiller hytterne sig ikke meget fra, hvad man ville kalde almindelige have- eller havneskure i Danmark, som der findes tusinder af. Dog kan bl.a. de hytter, der blev opmålt, ikke fraskrives en klar arkitektonisk kvalitet, ikke mindst gennem deres smukke ældning og deres fantastiske landskabelige placering og samhørighed.

Kulturhistorien

Men det største indtryk gjorde disse små hytter i kraft af deres tydeligt aflæselige kulturhistorie i form af selve materialerne, de er bygget af, deres indretning og de mange løse genstande fra datiden og senere i og omkring hytterne. Genstandene fortæller om de aktiviteter, der er foregået og indirekte om de mennesker, der har bygget og boet i hytterne.

Opgaven er derfor at bevare dem for ef-

Mange af genstandene på stederne burde komme på museum, men de bør jo først og fremmest bevares i deres oprindelige miljø, hvor de virker meget stærkt, hvis dette kan lade sig gøre. Foto: Inge Bisgaard.

Interiørerne i de gamle hytter rummer en fabelagtig atmosfære fra det liv, der har fundet sted i disse hytter – også selv om de ret beset er temmelig forfaldne bl.a. i det udvendige. "Norske Villa". Foto: Søren Vadstrup.

tertiden på en måde, så denne fantastiske kulturhistorie, den fortælling om Nordøstgrønlands historie, som de rummer, ikke forsvinder – at man som det ofte formuleres ikke hælder barnet ud med badevandet. Det er faktisk ikke så let.

Hvordan undgår man, at huset efter en istandsættelse kommer til at ligne enten et overlæst kolonihavehus eller et gabende tomt køleskab af plastik, hvor ingen af delene har en pind med det oprindelige hus at gøre?

Det kan man bl.a. ved at benytte en registreringsmetode og en istandsættelse, der tager hensyn til både de historiske, de tekniske og de arkitektoniske aspekter ved huset på én gang. At man med andre ord kommer til at forstå huset, og at man også kender dets materialer og konstruktioner til bunds.

På de udvalgte huse og steder (liste A), der især ønskes bevaret, er denne fortælling den dag i dag så klar og tydelig, at besøgende turister forhåbentlig også kan se den, og derfor af sig selv ikke ønsker at ødelægge den. For de eventuelt 'tonedøve', kan man herudover supplere med forklarende brochurer (tekst, tegninger og billeder), baggrundsoplysninger på internettet med film,

lyd og billeder og lignende. Derved opereres der både med en fysisk – meget nænsom – bevaring og beskyttelse, og en mentalt, oplysende og bevidstgørende beskyttelse af husene og stederne overfor de besøgende. Alt sammen for at denne vigtige del af hele Grønlands historie ikke forsvinder.

Valg af materialer og metoder

Selve istandsættelsen skal ske med de samme slags materialer og konstruktive løsninger som det oprindelige hus.

Det er specielt vigtigt, at man ved alle reparations- og vedligeholdelsesarbejder ikke falder for diverse moderne produkter, der lover billigere vedligeholdelse, slet ingen vedligeholdelse og bedre økonomi – end de klassiske byggematerialer, som huset oprindeligt er bygget med. Men arkitektur, overflader og stoflighed skal spille sammen indbyrdes og også sammen med husets alder, stil og historie.

Materialerne i ældre huse skal have historisk og kulturhistorisk ægthed, teknisk kvalitet og bidrage til den arkitektoniske helhed. Det har de såkaldte traditionelle eller 'klassiske' byggematerialer, bygningskonstruktioner og håndværksmetoder, der stort

set svarer til dem, huset er opført med.

Projektets foreløbige resultat er derfor en prioriteret liste (prioritet A) over de mest kulturhistorisk værdifulde huse, og en tilsvarende liste B over de næstvigtigste. Herefter følger en istandsættelsesvejledning og en vedligeholdelsesplan for liste A-hytterne, så det sikres, at disse bliver passet med de rigtige materialer og metoder.

Tak til

Aage V. Jensens Fonde, hvis økonomiske støtte har muliggjort sommerens rekognoscerings- og opmålingsresultater i Nordøstgrønland. Endvidere til Nordøstgrønlandsk Kompagni Nanok for et godt samarbejde og for den meget professionelle logistik der muliggjorde, at vi fik tilbagelagt ca. 1.800 km på tre uger og fik nået 16 af de 28 liste-A hytter/stationer samt en lang række andre liste B, C og D hytter/stationer.

Vi vil endvidere sende en varm tak Slæ-

depatruljen Sirius og MarinBasis i Daneborg og andre samarbejdspartnere for deres venlighed og store gæstfrihed og hjælpsomhed.

Litteratur

Peter Schmidt Mikkelsen: Nordøstgrønland 1908-60, fangstmandsperioden. København 1994/2001

Peter Schmidt Mikkelsen: North-East Greenland 1908-60. The Trapper Era. University of Cambridge 2008

Søren Vadstrup: Historisk, Teknisk og Arkitektonisk VÆRDISÆTNING af BYGNINGER og deres omgivelser. Kunstakademiets Arkitektskole, København. 2012

Søren Vadstrup: BYGNINGSOPMÅLING til brug for registrering og projektering. Kunstakademiets Arkitektskole, København. 2012

